

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกในภาพยนตร์

Analysis of Parametric Narration in Fiction Film

พัทธ์ สุวรรณกุล. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Pat Suwanagul, College of Communication Arts, Rangsit University

Email : patsuwanagul@gmail.com

Received: 12 March 2021 ; Revised: 30 march 2021 ; Accepted: 5 April 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก โดยใช้แนวคิดโครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell เป็นกรอบในการศึกษาภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกทั้งหมด 6 เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์พาราเมตริกมีความแตกต่างจากภาพยนตร์ทั่วไป เพราะองค์ประกอบด้านสไตล์ที่ปรากฏในภาพยนตร์พาราเมตริกมีบทบาทที่ไม่ดีอย่างองค์ประกอบด้านจูเซท กล่าวคือ องค์ประกอบด้านสไตล์จะทำหน้าที่ 1) เน้นการใช้เทคนิคด้านภาพยนตร์ โดยไม่ใช้กลไกการเรียบเรียงโครงเรื่องตามลำดับของผู้เขียนบท 2) เท้าเทียมกับจูเซท ที่มีการใช้เทคนิคทางภาพยนตร์และกลไกการเรียบเรียงเรื่องตามลำดับเท่าๆกัน 3) สลับบทบาทกับจูเซท ที่ใช้กลไกการเรียบเรียงเรื่องตามลำดับสลับกับการใช้เทคนิคทางภาพยนตร์ นอกจากนี้ ผู้กำกับและผู้เขียนบทภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกมีการเลือกใช้องค์ประกอบด้านสไตล์ที่ต่างกัน 2 ลักษณะคือ 1) ลักษณะการทำงานของสไตล์ที่ใช้กลไกการเรียบเรียงเรื่องตามลำดับแบบเคร่งครัด 2) ลักษณะการทำงานของสไตล์แบบไม่เคร่งครัด จุดร่วมที่ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกมีเหมือนกัน คือองค์ประกอบด้านสไตล์จะไม่ทำงานภายใต้จูเซท กล่าวคือ เทคนิคทางภาพยนตร์จะมีบทบาทหน้าที่ในการเล่าเรื่องที่โดดเด่นมากกว่าการสร้างโครงเรื่อง

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก, จูเซท, สไตล์

Abstract

This study analyzes parametric narration in films using the film construction method by David Bordwell, consisting of six parametric films. The research shows that the narrative of the parametric film is different from other types of film as the Style is not operating under the Syuzhet; 1) the Style completely dominates the Syuzhet as cinematic devices systematically construct the story without the plot 2) the Style and the Syuzhet shift in importance as cinematic devices and mechanism

of plot construct the story in equivalent 3) the Style is equal in importance to Syuzhet as cinematic devices, and the plot shift their roles to construct the story. The study also shows that the director's and screenwriters' usage of the Style is different in two ways; 1) The organized usage of the Style in an ascetic approach 2) The organized usage of the Style in a sparse approach. Regardless, parametric films all have one similarity; the Style is not operating under the Syuzhet as cinematic devices play more roles in constructing the story than the plot.

Keywords: Parametric Narration in Film, Syuzhet, Style

บทนำ

ภาพยนตร์สำหรับมวลชนในประเทศไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่มีคุณค่าเป็นเพียงแค่สื่อในการให้ความบันเทิง เพราะเหตุนี้อุตสาหกรรมภาพยนตร์จึงส่งเสริมแต่การผลิตภาพยนตร์ที่เน้นการสร้างผลกำไรให้ได้ตามเป้าที่ถูกลงแผนหรือกำหนดไว้ ซึ่งส่งผลทำให้ผู้ผลิตภาพยนตร์ในประเทศไทยไม่กล้าที่จะทดลองหรือผลิตภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องที่แปลกใหม่ ภาพยนตร์ไทยจึงขาดความหลากหลายในรูปแบบการเล่าเรื่อง (ดวงกมล หนูแก้ว, 2548) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่กล่าวมานี้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทยไม่พัฒนาขึ้นอีกด้วย (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2549)

ปัญหานี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกในภาพยนตร์ (Parametric Narration Film) ที่มีความแปลกใหม่และยังไม่เคยถูกนำมาศึกษาในประเทศไทย Bordwell (1985: 274) อธิบายว่า หนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ภาพยนตร์กลุ่มนี้ถูกเรียกว่าเข้าถึงกลุ่มผู้ชมในสภาวะน้อยที่สุดเป็นเพราะภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกไม่ได้มีลักษณะที่เหมือนกับภาพยนตร์รูปแบบไหน เพราะผู้กำกับและผู้เขียนบทภาพยนตร์พาราเมตริกมีความเป็นปัจเจกสูง กล่าวคือ แนวคิดการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้กำกับและผู้เขียนบทที่มีความเป็นเอกเทศน์ (Isolated Filmmakers) หรือมีลักษณะร่วมกับภาพยนตร์ที่สามารถฉายได้แค่ในบางประเทศ (Fugitive Films) อันด้วยเหตุผลใดก็ตาม เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวคิดโครงสร้างภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความเข้าใจถึงแนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell
2. ทำให้เกิดความเข้าใจถึงแนวคิดรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกในภาพยนตร์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell เพื่อนำมาศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกในภาพยนตร์

Bordwell (1985: 50) แยกองค์ประกอบโครงสร้างของภาพยนตร์เล่าเรื่อง (Narrative Film) ออกเป็นสามส่วนดังนี้

1. ฟาบูลา (Fabula) คือ เนื้อเรื่องที่เรียงต่อเนื่องกันเป็นลำดับเวลา (Chronological Order) บนพื้นฐานของเหตุและผล (Cause-and-Effect)

2. จูเซท (Syuzhet) คือ โครงเรื่อง (Plot) หรือกลไกในการเรียบเรียงเรื่องให้เป็นลำดับตามที่ผู้เล่าเรื่องต้องการ

3. สไตล์ (Style) ในบริบทนี้หมายถึง เทคนิคทางภาพยนตร์ (Cinematic Devices) เช่นการถ่าย (Cinematography) การตัดต่อ (Editing) การให้เสียง (Sound) มิสองแซน (Mise-en-scène) เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกในภาพยนตร์ผ่านการวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก จำนวน 6 เรื่องดังต่อไปนี้

ตารางรายชื่อภาพยนตร์พาราเมตริกที่ผู้วิจัยได้เลือกมาเพื่อวิเคราะห์

ชื่อเรื่อง	ปีที่ผลิต	ชื่อผู้กำกับ	ชื่อนักเขียน	ประเทศ
1. Last Year at Marienbad	1961	Alain Resnais (Bordwell, 1985: 278)	Alain Rob-be-Grillet	ประเทศฝรั่งเศสทำร่วมกับประเทศอิตาลี
2. Playtime	1967	Jacques Tati (Bordwell, 1985)	Jacques Tati	ประเทศฝรั่งเศสทำร่วมกับประเทศอิตาลี
3. The Mirror	1975	Andrei Tarkovsky (Betz, 2002)	Andrei Tarkovsky	ประเทศรัสเซีย
3. Eureka	2001	Shinji Aoyama (Betz, 2002)	Shinji Aoyama	ประเทศญี่ปุ่น
5. Heremokono	2002	Abderrahmane Sissako (Betz, 2002)	Abderrahmane Sissako	ประเทศมอริเตเนีย

6. Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives	2010	Apichatpong Weerasethakul (Betz, 2010)	Apichatpong Weerasethakul	ประเทศไทย
--	------	--	---------------------------	-----------

สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก 6 เรื่อง โดยการใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell ได้ผลดังนี้

1. ฟาบูลา (Fabula) เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกจะถูกองค์ประกอบด้านจุลเทศและสไตล์เรียบเรียงเรื่องให้เป็นตามประสงค์ของผู้กำกับและผู้เขียน เช่นในเรื่อง Last Year at Marienbad (1961) เรื่องราวถูกเรียบเรียงโดยการใช้เทคนิคการตัดต่อที่สร้างความไม่ต่อเนื่องของเวลาและสถานที่ เพื่อปิดบังข้อมูลจนผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจว่าผู้เล่ากำลังสื่ออะไร ดังนั้น การรับสารของผู้ชมจึงไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแคจากการเรียบเรียงเรื่องด้วยองค์ประกอบด้านจุลเทศอย่างเดียวที่สร้างเส้นเรื่องมาให้ง่ายต่อการรับสาร แต่ผู้ชมสามารถรับสารในอีกรูปแบบที่ไม่ใช่การรับรู้หรือการทำความเข้าใจจากเพียงแค่การใช้ตรรกะทางความคิด

2. จูเซท (Syuzhet) โครงเรื่องในภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกช่วยองค์ประกอบด้านสไตล์ในการดำเนินเรื่องและเรียบเรียงเรื่อง เช่นในภาพยนตร์เรื่อง Eureka (2004) จูเซททำหน้าที่ในการเล่าเรื่องด้วยการเรียงเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์ (Linear) และหน่วงเหนี่ยวเรื่อง (Retardation) เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสงสัยว่าใครคือฆาตกรในเรื่อง แต่วิธีการเรียบเรียงเรื่องลักษณะนี้เกิดขึ้นได้เพราะการเลือกใช้เทคนิคทางภาพยนตร์ที่โดดเด่น เช่นการตัดต่อให้จังหวะดำเนินเรื่องช้าลงเพื่อให้เกิดความน่าชวนติดตาม (Suspense) หรือการเรียงข้อเท็จจริงทำให้ผู้ชมสับสนและยิ่งสงสัยว่าจุดคลี่คลายของเรื่อง (Resolution) จะเป็นอย่างไร

3. สไตล์ (Style) เทคนิคทางภาพยนตร์ปรากฏอย่างชัดเจนในภาพยนตร์พาราเมตริกทั้ง 6 เรื่อง โดยที่เทคนิคทางภาพยนตร์ทำหน้าที่เพื่อช่วยให้สารของเรื่องถูกสื่อออกมาตามประสงค์ของผู้กำกับและผู้เขียน ทั้งนี้ ในภาพยนตร์เรื่อง The Mirror (1975) องค์ประกอบด้านเทคนิคภาพยนตร์ทำหน้าที่ในการเล่าเรื่องโดยที่โครงเรื่องไม่ปรากฏในภาพยนตร์เลย ภายในเรื่อง ผู้กำกับและผู้เขียนบทเล่าความทรงจำของเขาผ่านการใช้เทคนิคทางภาพยนตร์ที่มีเอกลักษณ์ชัดเจน เช่น การทดลองกับการใช้สีที่เปลี่ยนสลับระหว่างสีโทนขาวดำกับสีธรรมดาในแต่ละช่วงความทรงจำ รวมถึงการตัดต่อเรียงภาพที่สำหรับผู้ชมดูแล้วไม่มีความเกี่ยวข้องกันตลอดทั้งเรื่อง เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์พาราเมตริก 6 เรื่องด้วยแนวคิดโครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell พบว่า องค์ประกอบด้านสไตล์มีบทบาทที่เหนือองค์ประกอบด้านจุลเทศ กล่าวคือ เทคนิคทางภาพยนตร์ที่ปรากฏในภาพยนตร์พาราเมตริกจะแสดงออกถึงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและทำหน้าที่หลักในการจัดเรียงเนื้อเรื่อง ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านจุลเทศทำงานร่วมกับสไตล์ในภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกด้วยเสมอ โดยสามารถสรุปการแบ่งหน้าที่ทำงานขององค์ประกอบด้านสไตล์กับจุลเทศในภาพยนตร์พาราเมตริกได้ดังนี้

1. สไตล์มีบทบาทเหนือจุลเทศโดยสิ้นเชิง
2. สไตล์มีบทบาทเท่าจุลเทศ
3. สไตล์มีการสลับบทบาทกับจุลเทศ

นอกจากนี้ลักษณะการเลือกใช้เทคนิคทางภาพยนตร์ของผู้กำกับและผู้เขียนแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่นในภาพยนตร์เรื่อง Playtime (1967) เทคนิคทางภาพยนตร์ถูกกำหนด ด้วยขนาดของห้องที่ไม่มีการใช้ภาพขนาดแคบตลอดทั้งเรื่อง บ่งบอกถึงจุดประสงค์ของผู้เล่าที่ต้องการให้ผู้ชมสนใจกับองค์ประกอบของภาพ ตั้งแต่ เสื้อผ้า สี และการจัดตำแหน่งตัวละครและวัตถุ (Blocking) อีกทั้ง เมื่อมีการเลือกใช้ขนาดภาพที่กว้างแล้ว ทำให้เกิดผลลัพธ์การแสดงออกทางสีหน้าของตัวละครที่ไม่เป็นจุดสนใจแต่กลับเป็นท่าทางของตัวละครที่เป็นจุดสนใจ การที่เทคนิคทางภาพยนตร์ถูกกำหนดอย่างชัดเจนและถูกย้ำสม่ำเสมอตลอดทั้งเรื่อง นำมาสู่ข้อสรุปของภาพยนตร์พาราเมตริกที่มีลักษณะการใช้องค์ประกอบด้านสไตล์อย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตามผู้กำกับและผู้เขียนบทภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริกยังมีการเลือกใช้เทคนิคทางภาพยนตร์ในอีกลักษณะ โดยที่โครงเรื่องจะปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น แต่ในขณะเดียวกันองค์ประกอบด้านสไตล์ก็ยังมีการทำงานที่โดดเด่นอยู่ กล่าวคือเทคนิคทางภาพยนตร์มีความโดดเด่นและถูกกำหนดอย่างชัดเจนแต่จะไม่ปรากฏในภาพยนตร์พาราเมตริกอย่างชัดเจน นำมาสู่ข้อสรุปของภาพยนตร์พาราเมตริกที่มีลักษณะการใช้องค์ประกอบด้านสไตล์อย่างไม่เคร่งครัด

ข้อสังเกตทั้งสองนี้แสดงให้เห็นว่าลักษณะการใช้องค์ประกอบด้านสไตล์สามารถแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะดังนี้

1. ลักษณะที่ใช้สไตล์อย่างเคร่งครัด
2. ลักษณะที่ใช้สไตล์อย่างไม่เคร่งครัด

สรุปผลการวิเคราะห์ทั้งหมดโดยสังเขปได้ว่า เมื่อวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก 6 เรื่องโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell แล้วพบว่าองค์ประกอบด้านสไตล์จะไม่ทำงานแค่ภายใต้องค์ประกอบด้านจุลเทศ กล่าวคือ เทคนิคทางภาพยนตร์มีบทบาทในการเล่าเรื่องราวมากกว่ารูปแบบการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ประเภทอื่น และการเลือกใช้อองค์ประกอบด้านสไตล์ของผู้กำกับและผู้เขียนบทภาพยนตร์พาราเมตริกแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันอีกด้วย

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก 6 เรื่อง โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell

ชื่อเรื่อง	ปีที่เผยแพร่	รูปแบบการทำงานของจุลเทศและสไตล์	ลักษณะของภาพยนตร์พาราเมตริก
1. Last Year at Marienbad	1961	สไตล์มีบทบาทเท่าจุลเทศ	เคร่งครัด
2. Playtime	1967	สไตล์ทำงานเหนือจุลเทศโดยสิ้นเชิง	เคร่งครัด
3. The Mirror	1975	สไตล์ทำงานเหนือจุลเทศโดยสิ้นเชิง	เคร่งครัด
4. Eureka	2001	สไตล์กับจุลเทศทำงานสลับบทบาทกัน	ไม่เคร่งครัด
5. Heremokono	2002	สไตล์ทำงานเหนือจุลเทศโดยสิ้นเชิง	เคร่งครัด

6. Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives	2010	สไตล์มีบทบาทเท่าเทียม	ไม่เคร่งครัด
--	------	-----------------------	--------------

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ 6 เรื่อง พบว่าภาพยนตร์ทั้ง 6 เรื่องมีรูปแบบการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก โดยแต่ละเรื่องมีรูปแบบการทำงานขององค์ประกอบด้านจังหวะและสไตล์ที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงลักษณะการใช้สไตลในภาพยนตร์พาราเมตริกทั้ง 6 เรื่องก็มีความแตกต่างกัน แต่จุดร่วมที่ภาพยนตร์ทั้ง 6 เรื่องมีเหมือนกันคือการที่องค์ประกอบด้านสไตล์ไม่ได้ทำงานภายใต้องค์ประกอบด้านจังหวะ ซึ่งผลของการวิเคราะห์ภาพยนตร์พาราเมตริก 6 เรื่องด้วยแนวคิดโครงสร้างภาพยนตร์ของ David Bordwell มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแนวคิดการเล่าเรื่องแบบพาราเมตริก

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ผลิตภาพยนตร์หรือนักศึกษาที่กำลังศึกษาด้านภาพยนตร์ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้เพื่อทดลองหรือค้นหาวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่ผ่านสื่อภาพยนตร์ต่อไปในอนาคตได้
2. ผู้กำกับที่ไม่ได้ต้องการสร้างภาพยนตร์เพียงแค่การให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ต่อในการเล่าเรื่องผ่านภาพยนตร์ของตนเองได้

บรรณานุกรม

- ดวงกมล หนูแก้ว. (2548). *ธุรกิจภาพยนตร์: กรณีศึกษาบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ขนาดใหญ่*. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2549). *ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิสนท์ สุวรรณภักดี. (2555). *ความเป็นประพันธ์กรในภาพยนตร์ของ อังเดร ทาร์คอฟสกี (วิทยานิพนธ์)*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Bordwell, David. (1985). *Narration in the Fiction Film*. The University of Wisconsin Press.
- Galt, Rosalind and Schoonover. (2010). *New Theories and Histories: Global Art Cinema*. London:Oxford University Press, Inc.
- Burch, Noel. (1969). *Theory of Film Practice*. New Jersey:Princeton
- Betz, Mark. (2010). *Global Art Cinema: New Theories and Histories*. Galt, R. & Schoonover, K. (eds.). New York: OUP USA.
- Thanouli, Eleftheria. (2006). "Art Cinema" Narration: Breaking Down a Wayward Paradigm. *Scope: An Online Journal of Film and Television Studies*. 14(1):21
- Sontag, Susan. (1994). *Against Interpretation*. New York : Vintage.
- Tarkovsky, Andrei. (1986). *Sculping in Time*. Austi : University of Texas Press
- Ascher, Steven and Pincus, Edward, (2012) *The Film-Maker's Handbook, A Comprehensive Guide for the Digital Age*. London : Penguin.
- Bordwell, David and Thompson, Kristin (1990). *Film Art: An Introduction*. New York: McGraw Hill Publishing Company.